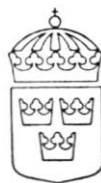

Motion till riksdagen

1985/86:Bo222

Tore Claeson m. fl. (vpk)
Kollektivt boende m. m.

Mot.
1985/86
Bo222—225

Inflyttningen till de stora städerna har på nytt tagit fart. Men det betyder samtidigt att band till grannar, vänner, släktingar och arbetskamrater går förlorade för dem som flyttar. Och det är svårt att skaffa motsvarande mänskliga kontakter i det bostadsområde man hamnat i. Hur ser en bra boendemiljö ut för en nyinflyttad? Många flyttar inte bara inom Sverige utan de kommer från andra länder, andra kulturer. De har med sig boendemönster som inte stämmer med hur svenska bostadsområden är utformade. I vissa kulturer är släktbanden starka. Man hjälps åt, byter tjänster, umgås, stödjer varandra. Hur ser bra boendemiljöer ut för olika invandrargrupper?

Undersökningar av hur ungdomar vill bo visar att de gärna vill bo tillsammans, kanske fler som känner varandra i samma trappuppgång. Standarden på den egna lägenheten behöver inte vara så hög. Man kan tänka sig att dela på dusch och annat för att få en lägre hyra och pengar över. Visserligen säger man ibland nej till allt kollektivt – men när man förstår vad det kan betyda blir man i stället intresserad. Hur skall bra boendemiljöer för ungdomar komma till?

Pensionärs- och övriga småhushåll ökar

I flerbostadshusen fortsätter andelen små hushåll att öka. 1980 bestod 79 % av en och två personer. I dag är andelen säkert ännu högre. Vad behöver göras för att ge möjlighet till kontakt mellan olika människor i boendemiljön? Ensamboende och barnlösa har mindre ofta tillgång till ett fritidshus än andra grupper. Samma grupper bor mer ofta i flerbostadshus än andra. Hur fungerar boendemiljön på fritiden? Pensionärerna är en stor och växande grupp. I dag är mer än 1,4 miljoner 65 år eller äldre. Av dessa bor nära 90 % i en egen bostad. En trygg miljö och grannar som man känner och som man kan få stöd och hjälp av vid behov betyder mycket för om man skall kunna bo kvar i en välkänd miljö så länge som möjligt. Att kunna få hjälp när man behöver är en förutsättning för kvarboende. Hur skall den sociala miljön för de äldre förstärkas och förbättras?

Trots att allt fler människor bor i tätorter så ökar faktiskt avståndet mellan människor. Kanske inte det mätbara, men det mänskliga. Många anledningar att mötas och att lära känna varandra har försvunnit från bostadsområdenas närmiljö. Tvättstugor och förråd har ofta flyttats in i den egna lägenheten. Bekvämligheten har skenbart ökat, men något har

också gått förlorat. T. o. m. trapphusen har ibland blivit en del av det privata. Det finns också sådant som direkt motverkar ökade kontakter.

Dit hör satsningen på kabel-TV och de många satelliter som kommer att skicka sport- och nöjesprogram direkt till de svenska vardagsrummen.

Mot. 1985/86
Bo222

Kontakt med andra

För alla, barn och gamla, ensamma och samboende, betyder kontakten med andra människor utanför den egna tröskeln mycket. Bra grannrelationer är viktiga av en rad olika skäl. Lekkamrater för barn, vuxna förebilder, någon att vända sig till när man behöver hjälp eller vill dela sin glädje över något, människor man kan byta några enkla ord med och som blir nära vänner med tiden, människor som förmedlar vad som händer i grannskapet eller som kan lära ut sådant man inte kan själv – allt detta och mycket till kan grannar betyda. Hur ser ett boende ut som underlättar grannkontakter?

Bostadsområdets betydelse ser dessutom ut att öka i framtiden. Ökad fritid ger mer möjligheter för olika verksamheter i boendet, men ställer också nya krav på utformningen. Redan i dag är bostadsområdet centrum för vardagslivet för barn och unga och för dem som inte har ett yrkesarbete.

Bostadsmiljön utarmas också när butiker och annan service försvinner ur grannskapet. Vardagen blir besvärligare, inte minst för dem som inte har tillgång till bil. I dag går mycket tid till handla för dem som arbetar som hemvårdare. Under de närmaste åren kommer flera stora butikskedjor att satsa på nya varuhus och livsmedelsaffärer i lägen anpassade till bilar men inte till människors vardagsliv.

De nya storbutikerna kommer ytterligare att försämra underlagen för de närbutiker som ännu finns kvar. Och ännu mer arbete kommer att lastas över på oss konsumenter. Butiker fungerar inte bara som rationella inköpsplatser. De har, eller har i alla fall haft, betydelse som mötes- och samlingsplatser i boendet. Men när de försvinner och kanske också posten och banken, blir den gemensamma miljön fattig. Vad kan vi göra för att motverka utarmningen av närmiljön?

Bostadsförbättring – bara teknik?

För två år sedan antog riksdagen ett program för bostadsförbättring, det s. k. ROT-programmet. Men detta är enbart inriktat på tekniska åtgärder, på underhåll och ombyggnad av hus. De problem som människor i dag möter i sitt vardagsliv är inte tekniska. De handlar om hur vi kan leva där vi bor. Det behövs ett nytt program för förbättring av boendets innehåll och villkor.

Bakgrund till bostadsförbättringsprogrammet är att vi i stort sett har de bostäder vi behöver i Sverige. Eftersom befolkningen inte kommer att öka är behovet av nya bostäder mycket lågt. De förändringar som behövs i boendet kan därför inte ske genom att nya bättre bostäder byggs. I stället måste förbättringar ske av de hus och områden som redan finns. Att

förändra och komplettera är svårare än att bygga nytt. Ofta är behovet av rent tekniska insatser stort och kostnaderna höga. Det finns inte utrymme för de satsningar på den gemensamma miljön som skulle behövas. Det är därför angeläget att nya stödformer utvecklas som uppmuntrar detta.

De nya bidragen till boendeservice är ett steg på vägen, men de är otillräckliga och medverkar inte till gemensamma lösningar som bygger på tjänster och gentjänster, samarbete och gemensamt ansvar. I dag är det möjligt att bygga om dåligt fungerande bostadsområden för hundratals miljoner med låga, subventionerade räntor. Men det finns inte bråkdelen av samma medel till att driva gemensamma lokaler och annat som behövs för att skapa nya förutsättningar för gemenskap i de ombyggda områdena. Ändå är bristerna störst på det mänskliga och inte på det tekniska planet.

Förslagsvis skulle boendemiljöbidrag, räntestöd till underhåll och ombyggnadslån omformas så att också vissa verksamhetskostnader skulle kunna täckas. Dessutom behövs en särskild bidragsform som direkt går till förbättringar av den gemensamma miljön. I första hand skall bostadsområden och boendeformer med många små hushåll prioriteras, men också sådana förbättringar som gör det möjligt att människor i olika åldrar och situationer kan bo i samma område.

Nya boendeformer behövs

Under de senaste åren har en rad nya boendeformer börjat prövas. I många kommuner har man valt att samordna servicehus för äldre med vanliga lägenheter. De boende får använda husets gemensamma utrymmen på kvällar och helger. Exempel finns i Linköping, Jönköping, Stockholm, Örebro, Karlskoga och Västerås. På andra håll öppnas dagcentralen för alla på kvällar och helger, exempelvis i Helsingborg och Kramfors.

I Upplands-Väsby, Stockholm och Landskrona finns små flerbostadshus med fem–sex lägenheter och en rad gemensamma utrymmen. De kan ses som ett komplement till de många storfamiljer som hittills fått nöja sig med t. ex. nedlagda skolor och ålderdomshem eller stora villor. Det man söker är bostäder lämpliga för 10–20 människor som vill dela på arbetet med barn, hushåll och skötsel av hus och trädgård. I många fall vill man också hitta ett alternativ till kärnfamiljen, ett alternativ som ger en större gemenskap.

En mellanform mellan de stora kollektivhusen med service och storfamiljen har utvecklats av BIG-gruppen med stöd från byggforskningsrådet. BIG som betyder bo i gemenskap består av ca 14–40 hushåll som förutom sina privata bostäder också förfogar över gemensamma utrymmen och utrustning. De privata lägenheterna har gjorts mindre än normalt och sedan har "överskottet" lagts samman till de gemensamma utrymmena. På så sätt får man gemensamt mycket större resurser än man skulle haft som enskilda hushåll. I ett BIG-hus är basen för gemenskapen det gemensamma arbetet med matlagning, skötsel av hus och utemiljö på samma sätt som i storfamiljerna. Under de senaste åren har flera kollektivhus som utgår från BIG-idéerna kommit till antingen genom nybyggnad eller genom att gamla hus byggts om. Det äldsta i Göteborg är nära fem år. Dessutom

finns BIG-hus i Malmö, Lund, Landskrona, Stockholm, Uppsala, Gävle, Södertälje och Örebro. Fler är dessutom under planering.

Mot. 1985/86
Bo222

Stöd alternativten

De kollektivhus som har kommit till de senaste åren har krävt extraordina-
nära insatser. Intresserade arkitekter och byggherrar och aktiva grupper
som letar efter nya sätt att bo har varit nödvändiga förutsättningar. Plane-
ringstiden ställer större krav eftersom man utformar husen tillsammans
med dem som skall flytta in. Kunskap saknas om bra lösningar. I Lund
valde man exempelvis att testa ett kollektivkök i full skala vid Lunds
tekniska högskola innan man bestämde sig för utformningen. Ofta tar
kommunens bostadskö inte emot anmälningar till kollektivt boende och
man informerar inte heller om att sådana alternativ finns.

Undersökningar i olika kommuner har visat att mellan 3 och 9 % varit
intresserade av kollektivt boende. En orsak är säkert nya livsmönster och
nya familjebildningar. Det livslånga boendet i kärnfamilj blir allt mindre
vanligt, samtidigt som familjebanden blivit svagare.

För att kollektiva boendeformer skall få en större spridning och för att
den ganska stora grupp som vill bo så skall få chans till detta behövs stöd.

Behovet av särskilda insatser i samband med bostadsförbättring när det
gäller den gemensamma miljön har redan påpekats. Det behövs också ett
riktat stöd till kollektiva boendeformer, satsning på erfarenhetsåterföring
och information och fler försök med nya boendeformer. Dessutom måste
lånemöjligheter finnas för den gemensamma utrustningen i kollektivhusen.

Det starka intresse som finns för nya sätt att bo visar att det är dags att
tänka om. Politiker, bostadsföretag och arkitekter måste vara lyhörda för
de drömmar om gemenskap och delat ansvar som så många människor bär
på. Och de måste lyssna till de många kvinnor som vill ha ett samhälle som
gör det möjligt att orka med både ett yrkesliv och barn. Kollektivhusen är
ett stort steg mot ett bättre och mänskligare boende.

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder för att
förverkliga utvecklingen av ett kollektivt och socialt inriktat boende
i enlighet med vad som anförs i motionen,
2. att riksdagen uttalar att en sammanställning av olika typer av
socialboendeexperiment bör göras som en service till kommuner
och bostadsföretag.
3. att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder för att
åstadkomma redovisning av planer på experiment med socialt
boende inom ramen för de kommunala bostadsförsörjningsprogram-
men.

4. att riksdagen uttalar att statens råd för byggnadsforskning bör ges i uppdrag att kontinuerligt utvärdera pågående boendeexperiment.

Mot. 1985/86
Bo222

Stockholm den 27 januari 1986

Tore Claeson (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Karl-Erik Persson (vpk)

Inga Lantz (vpk)

Paul Lestander (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)